

De kraakbeweging als een van de pijlers van de creatieve stad.

(geschreven voor het Witboek Kraken)

Inleiding

Om de stedelijke economie te stimuleren en om te concurreren met andere grote steden in Europa als Barcelona, Parijs, Wenen, en Londen wordt er onder de noemer Amsterdam Topstad beleid gemaakt wat gestoeld is op de ideeën van de econoom Richard Florida. Deze ideeën gaan uit van de economische kracht van de creatieve industrie voor een stad (Richard Florida, *The Rise of the Creative Class*, 2002). Eén van de pijlers om te kunnen behoren tot de creatieve topsteden van Europa is het Amsterdamse broedplaatsbeleid. Dit beleid heeft navolging gehad in o.a. Den Haag en Nijmegen. Beleidsmedewerkers van het broedplaatsbeleid worden uitgenodigd in heel Europa omdat er daar met jaloezie gekeken wordt naar hoe Amsterdam omgaat met zijn eigen creatieve potentieel. Broedplaatsen als het NDSM-terrein, OT301, Pakhuis Wilhelmina, Plantagedoklaan en het Volkskrantgebouw hebben een mondiale uitstraling, wat Amsterdam qua bekendheid zeer ten goede komt. Het NDSM-terrein is niet voor niets opgenomen in het Kunstenplan en OT301 heeft in 2007 de Amsterdams Fonds voor de Kunst Prijs van 35.000 euro gewonnen. Het frappante is dat al deze panden of oud-kraakpanden zijn, of geïnitieerd zijn door oud-krakers.

Hoe is dat Broedplaatsbeleid eigenlijk tot stand gekomen? Volgens de beleidsnotitie "De Complete Stad Swingt" (door J. Hoogendoorn van de Stedelijke woningdienst en R. Mertens van de bestuursdienst, 1999) is het broedplaatsbeleid ontstaan omdat allerlei kunstinitiatieven aan de bel trokken. Doordat de grondprijzen in Amsterdam enorm stegen, dreigden culturele initiatieven ontruimd te worden en uit de stad te vertrekken, zonder dat er iets voor in de plaats zou komen.

citaat uit de Complete stad swingt: "Amsterdamse panden die hun oorspronkelijke functie verloren hebben worden veelal gebruikt voor alternatieve werk- en leefvormen. De ruimten in deze panden kenmerken zich door hun grote afmetingen en lage of geen huur. Al decennia lang fungeren deze panden als broedplaats voor activiteiten op het gebied van beeldende kunst, bouwkunst, podiumkunst (theater- en dansgezelschappen, popgroepen, dance etc), vormgeving, film en alle andere denkbare disciplines. Ook vormen zij dikwijls een aanvulling op het voorzieningenniveau in de buurt (bijv. een eetlokaal, buurtpodium, crèche, vergaderruimte etc). Een belangrijk stedelijk economisch element wordt gevormd door de - rondom deze disciplines aanwezige -conglomeraten van samenhangende en veelal samenwerkende kleinschalige en innovatieve bedrijvigheid. (Een complete stad swingt, blz. 3) In georganiseerd verband (683 personen in 12 panden) brachten de initiatieven de problematiek duidelijk aan de gemeenteraad. Daarbij vroegen zij vroegen om een "een constructief vestigingsbeleid voor deze doelgroep van jonge cultureel-economische aanwas i.p.v. voortdurende ontruiming, continue inkomensderving en sociale uitsluiting". (Een complete stad swingt, blz. 4)"

De in deze beleidsnotitie met name genoemde panden zijn voornamelijk kraakpanden of initiatieven van oud-krakers: o.a. de Graansilo, Westerdoksdijk, Zeezicht, Vrieshuis Amerika, Ruigoord, Oostelijke handelskade 33, Lloyd Hotel etc. Marleen Stikker, directrice van de Waag Society, merkte in augustus 2008 in de Volkskrant nog op dat zonder de do it yourself mentaliteit van de kraakbeweging het culturele leven in Amsterdam er heel wat magerder uitgezien zou hebben. Na een hoorzitting erkende de gemeenteraad van Amsterdam de culturele leegloop en besloot deze tegen te gaan. Dat was het begin van het broedplaatsbeleid.

In "geen cultuur zonder subcultuur" (Plan van Aanpak broedplaatsbeleid, 2000) wat anno 2008 nog steeds de basis is voor het broedplaatsbeleid, wordt de inhoud van de genoemde panden als blauwdruk gebruikt om broedplaatsen te creëren.

Cawa

In 2008 is de CAWA (Commissie Ateliers en (Woon)werkpanden Amsterdam) door de gemeente

Amsterdam opgericht. Deze commissie moet onder andere broedplaatsen beoordelen of ze nog voldoen aan de subsidiënormen. Ook binnen het reglement van de CAWA wordt de organisatie van kraakpanden als basis genomen. Het deel van het reglement wat gaat over waar broedplaatsen aan moeten voldoen qua collectiviteit, functiemenging, autonomie, solidariteit en toegankelijkheid (Cawa-reglement, blz. 7) is letterlijk overgenomen uit het onderzoeksboek “Laat duizend vrijplaatsen bloeien” (F. De Graad en P. Breek, 2001) wat gemaakt is in opdracht van door krakers opgerichte vereniging “de Vrije Ruimte”. De gemeente leunt aantoonbaar nu nog steeds op de kennis en ervaring van de kraakbeweging.

Culturele vrijplaatsen

Op dit moment zijn er onderhandelingen gaande tussen de gemeente en acht reeds in de jaren tachtig gelegaliseerde kraakpanden, waarvan de erfpacht de komende jaren afloopt. Het merendeel van deze panden, zoals het Veem met o.a. het Veemtheater, de Witte Reus met Zaal 100, en de Binnenpret, hebben een stedelijke en landelijke subculturele uitstraling. De gemeente Amsterdam vindt anno 2008 de culturele impact van deze panden zo belangrijk voor de stad dat ze probeert deze panden onder te brengen binnen het broedplaatsbeleid.

Conclusie: de kraker als ideale broeder/trendsetter

Kraakpanden waren en zijn nog steeds essentieel voor de subcultuur van Amsterdam. Nieuwe initiatieven zijn nodig, omdat de creatieve industrie waar een deel van de economie van Amsterdam op gestoeld is, zich steeds verder uitbreidt. De door de gemeente gebruikte kreet “geen cultuur zonder subcultuur” is geen loze kreet. Kraakpanden staan open voor nieuwe culturele experimenten waar nergens anders plaats voor is. Aangezien de huurprijzen van broedplaatsen op dit moment €55 per m² per jaar bedragen - zonder opslagen voor gangen en trappenhuisen, zonder servicekosten, en exclusief BTW bedragen - moeten jonge beginnende kunstenaars en culturele ondernemers ergens anders wel een plek vinden waar ze zich kunnen ontwikkelen. Deze plekken zijn de kraakpanden. Omdat mensen in kraakpanden gedwongen zijn om alles in zelfbeheer te doen, en collectief verantwoordelijk te zijn voor hun eigen woon- en leefomgeving worden ze initiatiefrijke. Het is dan ook niet voor niets dat van alle broedplaatsen juist de panden die vroeger gekraakt waren, of waarbij oud-krakers betrokken zijn, succesvol zijn qua culturele uitstraling.

Nawoord

Buiten het broedplaatsbeleid om zijn er nog een aantal andere oud-kraakpanden die een culturele bekendheid hebben: Ruijgoord waar elk jaar het Landjuweelfestival georganiseerd wordt, Nieuwe Meer, Vrankrijk, Tetterode, het WG, het Bauw Lakenblok met W139, en Het Domein wat de logistieke basis is van de Parade. Bij de bekende festivals Oerol, Parade, Over het IJ, Landjuweel, de Boulevard, en Robodock zijn veel theatergroepen betrokken die gebruik maken van oud-kraakpanden en kraakpanden. Zonder deze panden zouden deze theatergroepen geen plek hebben om hun voorstellingen voor te bereiden. Dit stuk is gebaseerd op de Amsterdamse situatie. Landelijk gezien zijn er ook zeer veel culturele initiatieven die plaatsvinden in kraakpanden en oud-kraakpanden.

Hessel Dokkum (2008)